

ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКІ НАУКОВІ СТУДІЇ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

**VIII Всеукраїнська
конференція здобувачів вищої освіти і молодих
учених**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»

*Кафедра філософських і соціологічних студій та
соціокультурних практик*

Співорганізатори:

Південно-Українське відділення
Соціологічної асоціації України
Національний університет «Одеська політехніка»
Національний університет «Чернігівська політехніка»
Національний технічний університет
«Дніпровська політехніка»
Міжнародний університет

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

**VIII Всеукраїнська конференція здобувачів
вищої освіти і молодих учених
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКІ
НАУКОВІ СТУДІЇ»
(17-19 листопада 2025 року)**

Одеса, 2025

УДК 001.895:005.8(082)
ББК 60я431

*Рекомендовано до друку Вченою радою Університету Ушинського
протокол № 7 від 09 грудня 2025 року*

Південноукраїнські наукові студії: збірник матеріалів VIII Всеукраїнської конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених (Одеса, 17–19 листопада 2025 р.) / ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», кафедра філософських і соціологічних студій та соціокультурних практик; Південно-Українське відділення Соціологічної асоціації України, Нац. ун-т «Одеська політехніка», Нац. ун-т «Чернігівська політехніка», НТУ «Дніпровська політехніка», Міжнародний університет; відп. ред. та укладач: Петінова О. Б. Одеса: ПНПУ імені К. Д. Ушинського, 2025. 336 с.

Рецензенти:

кандидатка філософських наук, доцентка, доцентка кафедри філософії, історії та політології
Національного університету «Одеська політехніка» *Наталія РИБКА*

кандидатка політичних наук, доцентка, доцентка кафедри мистецтвознавства та загальногуманітарних дисциплін Міжнародного університету *Юлія МЕЛЬНИК*

У Збірнику матеріалів VIII Всеукраїнської конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Південноукраїнські наукові студії» представлено напрацювання учасників із різних регіонів України, об'єднаних спільною метою – осмислення сучасних наукових викликів та пошук інноваційних рішень у міждисциплінарному просторі. Конференція організована Державним закладом «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» за участю кафедри філософських і соціологічних студій та соціокультурних практик, у співпраці з Південно-Українським відділенням Соціологічної асоціації України та провідними університетами країни – ЗВО-партнерами.

Матеріали збірника охоплюють широке коло тем, що відповідають актуальним потребам сучасного суспільства й науки. Серед них: трансформації українського соціуму, культурні та історичні процеси в контексті суспільно-політичних змін, філологічні студії в умовах цифровізації, розвиток креативних індустрій, філософія бізнесу та етичні виміри інновацій, екологічна філософія й концепції сталого розвитку, сучасні підходи до філософії здоров'я, інновації в освіті, проблеми політики та суспільного розвитку, а також виклики, пов'язані з критичним мисленням і логічною культурою XXI століття.

Збірник відображає високий рівень наукових досліджень молодих учених, сприяє розвитку міжвузівської наукової співпраці та формує простір для конструктивного діалогу між представниками різних освітніх і наукових галузей. Матеріали конференції можуть бути корисними для дослідників, викладачів, здобувачів освіти, а також фахівців, що працюють у сфері соціальних, гуманітарних та освітніх наук.

Матеріали подано в авторській редакції. За зміст та достовірність наведених фактів, цитат і даних відповідальність несуть автори.

© ДЗ «ПНПУ імені К. Д. Ушинського», 2025

© Авторів матеріалів, 2025

Балінський Артем РОЛЬ НАРОДНОГО РУХУ УКРАЇНИ У ПРОГОЛОШЕННІ НЕЗАЛЕЖНОСТІ (1989–1991 рр.).....	80
Боднарчук Катерина ЦІННОСТІ ТА СОЦІАЛЬНІ ПЕРЕТВОРЕННЯ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ.....	85
Васильєва Лариса МІЖ ЗАКОНОМ І БЛАГОДАТТЮ: ФЕМІНІСТИЧНА АНТРОПОЛОГІЯ ЄВАНГЕЛЬСЬКОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЖІНОЧОГО СТАТУСУ ЯК ПРАВОНАСТУПНИЦЯ-НОВАТОР АНТИЧНИХ ДОГМ.....	88
Зозулик Анастасія ПОКРОВА ПРЕСВЯТОЇ БОГОРОДИЦІ ЯК ДУХОВНИЙ СИМВОЛ КОЗАЦТВА.....	92
Ілечко Софія КУЛЬТУРА ЯК ФУНДАМЕНТАЛЬНА СКЛАДОВА ТА ЗАСІБ ВИРАЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ (НА ПРИКЛАДІ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ XVII СТ.).....	94
Омельченко Дмитро НАРАТИВ У СУЧАСНИХ ІДЕОЛОГІЯХ.....	97
Мордовець-Ткач Марта, Федорова Алла МУЗИКА ЯК ІНСТРУМЕНТ ПОЛІТИЧНОГО ВПЛИВУ ТА ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ.....	100
Абрасьова Дар'я КОЗАЦЬКІ ДУМИ ТА ПІСНІ ЯК ВІДОБРАЖЕННЯ ПСИХОЛОГІЇ ВОЇНА.....	105
Карогодіна Єлизавета ЗОЛОТО ПОЛУБОТКА: МІЖ ЛЕГЕНДОЮ ТА РЕАЛЬНІСТЮ.....	108
Ярмак Софія ПОЛІТИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ГЕТЬМАНА ЯК ГАРАНТІЯ СТАБІЛЬНОСТІ КОЗАЦЬКОЇ ДЕРЖАВИ.....	111

залишається для всіх нас символом мужності, сили, єдності та духовного захисту, який надихає сучасних українців на збереження культури та віри в перемогу і незалежність.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Голобуцький В. О. Запорозьке козацтво. Київ : Вища школа, 1994. 539 с.
2. Коваль В. І. Козацькі святині та релігійні традиції. Львів : Світ, 2005. 160 с.
3. Крип'якевич І. П. Історія українського війська. 4-те вид. Київ : Світ, 1994. 600 с.
4. Культурно-релігійні аспекти козацької доби : збірник наукових праць. Київ: Інститут історії України НАН України, 2018. 350 с.
5. Яворницький Д. І. Історія запорозьких козаків. Т. 1. Київ : Наукова думка, 1990. 592 с.

ІЛЕЧКО СОФІЯ

здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, спеціальність 073
«Менеджмент», навчально-науковий інститут публічної служби та
управління

Науковий керівник: **ШАНОВСЬКА ОЛЕНА**, кандидатка історичних наук,
доцентка кафедри філософії, історії та політології
Національний університет «Одеська політехніка», м. Одеса, Україна

КУЛЬТУРА ЯК ФУНДАМЕНТАЛЬНА СКЛАДОВА ТА ЗАСІБ ВИРАЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ (НА ПРИКЛАДІ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ XVII СТ.)

Культура є дуже важливою складовою та водночас засобом вираження національної ідентичності (від англ. identity – тотожність, справжність, самобутність), що розуміється як віднесення особи чи групи людей до певної спільноти співгромадян, воно є унікальним і рівноцінним внутрішнім «Я» інших і є основою людської гідності [5, с. 22]. Виявлення культурно-ціннісних смислів, які об'єднують суспільство – важлива умова збереження власного «Я» у взаємопов'язаному світі.

Власна багата оригінальна, своєрідна українська культура демонструє безперервність національного розвитку, а відтак окремішність українського народу, і є підставою для надання українцям права на власну державність. У часи російської агресії проти України значення культурної спадщини стає ще більш актуальним, оскільки культура відіграє ключову роль у самовизначенні, зміцненні національної єдності, духовного опору.

Українська культура XVII століття пережила період підйому, який став важливим етапом у формуванні первісної української традиції. Як влучно

висловився громадський, політичний і релігійний діяч, професор Іван Огієнко, «XVII вік – це золотий вік нашого письменства, нашої культури» [4, с. 32].

Українське бароко, освіта, література, архітектура та народне мистецтво XVII століття є не лише об'єктами історичного аналізу, а й важливими символами національного відродження. Значний внесок у цей процес зробила Києво-Могилянська академія, яка стала центром освіти і науки всього східнослов'янського світу. Саме в цей період розвивалася полемічна література, філософія, драматургія, іконопис, і українська мова поступово набула статусу літературної. Архітектура та мистецтво в стилі бароко, які поєднували традиції Заходу та власну ідентичність, стали відмінною рисою того часу і збереглися в культурному кодексі українців донині.

Українська культура XVII століття стала етапом потужного національного відродження, яке охопило майже всі сфери духовного, інтелектуального та художнього життя суспільства. Перш за все, варто відзначити значний вплив освіти та книгодрукування на розвиток української культури в XVII столітті. Освіта в Україні в цей період значною мірою розвивалася завдяки православним братствам, які організовували школи та підтримували викладання українською та церковнослов'янською мовами. Одними з найвідоміших були братські школи у Львові (1585), Острозі (1576), Києві (1615) та Луцьку. Їхня освітня програма включала вивчення риторики, граматики, філософії, теології та мов (латинської, грецької, польської) [1].

Київ став центром української науки завдяки діяльності Києво-Могилянського колегіуму, заснованого 1632 року митрополитом Петром Могилом на базі Київської братської школи та Лаврської школи, що невдовзі набув статусу академії. Академія працювала за зразком європейських університетів і надавала студентам якісну освіту, що охоплювала широкий спектр дисциплін, включаючи теологію, філософію, риторичку, мови, математику та природничі науки. З розвитком риторички була тісно пов'язана поетика. Рукописний збірник з Острога початку XVII ст., що містить задачі та вправи з арифметики, свідчить про викладання основ математичної науки в Острозькій школі. Так само, як і про викладання арифметики й геометрії в Києво-Могилянському колегіумі доводить «Арифметичний рукопис» середини XVII ст., що належав відомому культурному діячу Симеону Полоцькому [2, с. 769].

Друк книг дозволив українському слову поширитися, зробити його інструментом підтримки православної традиції в умовах загроз асиміляції. Києво-Печерська лавра, яка виробляла релігійні, філософські та наукові твори, стала важливим центром друку. Видавнича діяльність Івана Федорова, Львівської, Острозької та Чернігівської друкарень заклала основу українського друкованого слова.

Однією з найбільш значущих публікацій цього періоду був «Требник» Петра Могили 1646 р. Серед інших праць фундатора Києво-Могилянської

академії були «Православне сповідання віри» 1640 р., «Катехізис» 1645 р. Українська література XVII ст. знає велику низку праць інших уславлених книжників: «Зерцало богословії» 1618 р. і «Євангеліє учительное» 1619 р. Кирила Ставровецького, «Книга о вірі» 1619 р. і «Палінодія» 1620 р. Захарія Копистенського, «Часословец» 1616 р. Єлісея Плетенецького, «Катехізис» 1626 р. Лаврентія Зизанія [4, с. 38–39].

Мовні наукові підвалини заклали: «Граматика» 1619 р. Мелетія Смотрицького, «Лексикон словенороський» 1627 р. лаврського друкаря Памви Беринди, «Синопис» 1674 р. Інокентія Гизеля [4, с. 50–52]. Театр і музичне мистецтво були тісно пов'язані з розвитком освіти. Театр, який виник у стінах братських шкіл та Києво-Могилянської академії, виконував не лише освітню функцію, але й був потужним засобом моральної, релігійної освіти. Шкільний театр, започаткований наприкінці XVI століття, набув свого подальшого розвитку, про що свідчать знайдені дослідниками декламації (віршовані панегірики у формі привітань, надгробних промов, написів, послань) та діалоги. Головним осередком українського шкільного театру до 30-х років XVII століття був Львів, у другій половині XVII століття – Київ, зокрема Києво-Могилянський колегіум. Виконувалися також інтермедії. До другої половини XVII століття належить перша документальна згадка про ляльковий театр – вертеп [3, с. 1006–1016]. В історії архітектури та будівництва вказаний період позначився активним розвитком національної традиції та розвитком українського бароко, що мало свою специфіку, відмінну від західного. Одним з найяскравіших прикладів українського бароко є Іллінська церква в Суботіві, побудована в середині XVII століття за наказом гетьмана Богдана Хмельницького. Цей храм поєднує в собі риси культової та оборонної конструкції – товсті стіни, вузькі вікна бойні та компактну форму. Розвивалися оборонна архітектура, традиційне дерев'яне та муроване церковне будівництво. Поширювалося монументальне, портретне, книжкове малярство.

Розвиток української скульптури позначився оздобленням комплексів іконостасів декоративним різьбленням, як от у церкві собору святого Юра в Дрогобичі 1659, іконостас жовківської міської церкви Різдва Христового (1697–1699). Наявні документи дають можливість характеризувати Жовкву як осередок цього напрямку мистецтва [3, с. 855–858].

Музика XVII століття також відіграла надзвичайно важливу роль у культурному житті України. Значного поширення набула інструментальна музика, що входила до репертуару музичних цехів, які діяли в Острозі, Рогатині, Підгайцях, Дубному, Ніжині, Прилуках, Стародубі, Чернігові. В братських школах формувався концертний хоровий спів, що є основою українського музичного бароко [2, с. 731, 747]. Українські старі козачі думи відомі всьому світу. Кобзари виконували думи, які стали хронікою боротьби українського народу за свободу та віру. Кобзарсько-лирницька традиція, так само, як і церковна музика, були найбільш розвиненими. Розвиток української

духовної музики невід'ємно пов'язаний з ім'ям композитора й фундатора української музичної культури Миколи Дилецького.

Загалом XVII століття можна вважати періодом утвердження української духовності, формування нового культурного кодексу, де синтезувалися релігія, наука, мистецтво та освіта. Незважаючи на політичну залежність, загрозу асиміляції та соціальні катаклізми, українська культура змогла розвинути власні форми опору та самозбереження. Культурні досягнення XVII століття стали основою для подальших визвольних ідей, сформували інтелектуальний та художній потенціал, який живить українське суспільство сьогодні.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Ісаєвич Я. Братства та їх роль в розвитку української культури XVI– XVIII ст. Київ: Наук. думка, 1966. 248 с.
2. Історія української культури в 5-ти томах. Т. 2: Українська культура XIII – першої половини XVII століть. Київ: Наук. думка, 2001. 848 с.
3. Історія української культури в 5-ти томах. Т. 3: Українська культура другої половини XVII – XVIII століть. Київ: Наук. думка, 2003. 1246 с.
4. Огієнко І. Історія української культури: коротка історія культурного життя українського народу. Вінніпег: Товариство «Волинь», 1970. 272 с.
5. Фукуяма Ф. Ідентичність. Потреба в гідності й політика скривдженості. 5-те вид. Київ: Наш Формат, 2024. 192 с.

ОМЕЛЬЧЕНКО ДМИТРО

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, спеціальність 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії», Інститут гуманітарних наук,
Науковий керівник: **АФАНАСЬЄВ ОЛЕКСАНДР**, доктор філософських наук, професор кафедри філософії, історії та політології,
Національний університет «Одеська політехніка», м. Одеса, Україна

НАРАТИВ У СУЧАСНИХ ІДЕОЛОГІЯХ

Наратив у сучасному суспільстві посідає центральне місце серед понять, що описують спосіб, у який люди осмислюють реальність. У широкому сенсі наратив – це не просто розповідь або історія, а структура, через яку суспільство конструює сенси, ідентичність і цінності. У філософії та соціальних науках цей термін позначає спосіб організації досвіду у вигляді послідовної історії, яка надає подіям значення та моральну рамку. Саме через наратив люди не лише сприймають світ, але й створюють його, адже кожна культура вибудовує власну систему «історій», які пояснюють минуле, виправдовують теперішнє і

Наукове видання

Південноукраїнські наукові студії: збірник матеріалів VIII Всеукраїнської конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених (Одеса, 17–19 листопада 2025 р.) / ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», кафедра філософських і соціологічних студій та соціокультурних практик; Південно-Українське відділення Соціологічної асоціації України, Нац. ун-т «Одеська політехніка», Нац. ун-т «Чернігівська політехніка», НТУ «Дніпровська політехніка», Міжнародний університет; відп. ред. та укладач: Петінова О. Б. Одеса: ПНПУ імені К. Д. Ушинського, 2025. 336 с.